

פרשת שמות

כל מה דעביד רחמנא - לטבא עביד

בספר "בראשית" למדנו על מה שאירע לאבות - אברהם, יצחק ויעקב, ובספר "שמות" הננו לומדים על המאורעות שאירעו לבנים עצמם.

פרשת שמות היא הפרשה הראשונה של ספר הגאולה, בה משתקפת הגאולה ויסודותיה, יסודות שיש להם חשיבות בתולדות עמנו בקשר לגאולה העתידה, השלימה והסופית.

עם הגיעם של בני יעקב למצרים נסגר המעגל. למפרע נודע כי כל מכירתו של יוסף לא היתה אלא חוליה אחת בשרשרת מאורעות מופלאים אשר כוונה על ידי ההשגחה העליונה ושתכליתה היתה קיומו של חזון נבואי שחזה אברהם בברית בין הבתרים: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". (בראשית פרק טו' פסוקים יג'-טז').

תחילתה של שרשרת המאורעות עם יציאתו של יוסף במצות אביו למצא את אחיו הרועים בשכם, וסופה מאתיים שבעים ושתיים שנה לאחר מכן, כאשר בני בניו של יעקב חוצים את הירדן ונכנסים לארץ ישראל, לא הרחק מהמקום שבו ראה יעקב את יוסף לאחרונה, לפני שנאבד.

פסיפס מרהיב של פאזל גאוני מתגלה לפנינו כאשר אנו מעמיקים במקראות ובמדרשי חז"ל, עד שמאליה מתפרצת הקריאה: "קורא הדורות מראש". ננסה לצעוד לאור מדרשי חכמינו ז"ל על מנת לגלות מעט מהנפלאות הצפונות במהלכי קיומה של נבואת ברית בין הבתרים.

כדי שתתקיים הגזירה "ועבדום ועינו אותם" צריך יעקב לרדת למצרים. סובבה ההשגחה שיעקב לא ירד בכפיה, אלא יוסף יורד ובעקבותיו אביו. על הפסוק "ויוסף הורד מצרימה" דרשו רבותינו: "משל לפרה שהיו מושכין אותה למקולין ולא היתה נמשכת. מה עשו? משכו בנה לפניה והיתה מהלכת על כרחה, שלא בטובתה. כך היה יעקב ראוי לירד למצרים בשלשלאות של ברזל. אמר הקב"ה:

בני בכורי הוא ואני מוריד אותו בבזיון? הריני מושך בנו לפניו והוא ירד אחריו בעל כרחו, שלא בטובתו".

כל העולם סובל מרעב, רעב המביא את כל תושבי האזור למצרים. כל האנושות נרתמת להורדתו בכבוד של יעקב ולקיים את חזונו של אברהם "גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם".

שנאת האחים ליוסף אינה טבעית. גם אם יוצאים מתוך הנחה כי השבטים פסקו את דינם מתוך השקפה הלכתית, אין אנו מבינים מדוע לא מנע הקב"ה מכשול מהשבטים, וכיצד לא עלה על דעתו של יעקב כי אל לו לשלוח את יוסף למקום סכנה כדי לחפש את אחיו?

יוסף נשלח לבור וכמו במקרה עוברת במקום אורחת ישמעאלים הקונה את יוסף, מוכרת אותו הלאה, עד שמגיע לביתו של פוטיפר סריס פרעה. מביתו של פוטיפר הוא מגיע לבית הסהר, ומשם, לאחר שפתר את חלומותיהם של שר המשקים ושר האופים, הוא נקרא אל כסאו של פרעה כדי לפתור את חלומות הפרות והשיבולים. אילו לא היתה אשת פוטיפר יוזמת עלילות על יוסף, לא היה פותר את חלומותיהם של שני השרים וממילא לא היה נקרא לארמונו של פרעה. לאחר שהוכשרה הקרקע ועלה לשמש כאיש השני בממלכה המצרית, ואף יהודה נשלח להכין את משכנם של הבאים, הגיע יעקב אבינו למצרים.

אחרון השבטים מת ויחד עם מותו החלה להתערער קמעא מסורת ישראל סבא. בני ישראל פורצים את

פרשת שמות

"חומות" הגטו שבנה אביהם סביב גושן והם מתחילים להתקרב לתרבות המצרית. או אז מתגלה אהרן הכהן עוד לפני שנגלה הקב"ה למשה בסנה, (ומשה עדיין לא ניבא את נבואתו הראשונה), אשר נשלח בדבר ה' כדי להוכיח אותם לחזור בתשובה, ולשוב לכור מחצבתם.

אהרן ניבא מפני שהיה מבני שבט לוי, השבט אשר לא חטא במצרים ושמר על טהרתו ונשאר בארץ גושן והמשיכו בלימוד התורה כמימים ימימה.

שונים היו שבט לוי שעה שהעם חטא בחטא העגל. שונים היו בעובדת היותם נימולים במדבר, שעה שכל העם לא היו נימולים, ושונים היו גם במצרים שעה שכולם היו משועבדים לסבלות פרעה, היה שבט זה פטור לנפשו ורשאי לשבת ולעסוק בתורה כדרכו מאז.

ואכן, החיבור של חומש "בראשית" עם ראשיתו של חומש "שמות" הוא סיפור של השגחה פרטית, סיפור המלמד אותנו אמונה ובטחון, הכרה באי היותו של אדם נוקף אצבע מלמטה ללא הכרזה מלמעלה.

מקור: הרב יוסף זילברפרב שליט"א